

ХАГСКА КОНВЕНЦИЯ за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца

Ратифицирана със закон, приет от 39-то НС на 21.02.2003 г. – ДВ, бр. 20 от 4.03.2003 г. Издадена от Министерството на правосъдието, обн., ДВ, бр. 82 от 16.09.2003 г., в сила от 1.08.2003 г.

Държавите, подписали тази конвенция,
твърдо убедени, че интересите на децата са от първостепенно значение при упражняването на родителските права,

в желанието си да гарантират международноправна защита на децата от вредните последици на незаконното им прехвърляне или задържане и да установят процедури, осигуряващи тяхното незабавно връщане в държавата на обичайното им местопребиваване, а също така да гарантират защита на правото на лични отношения,

решиха за тази цел да сключат конвенция и се споразумяха за следното:

Глава I

ПРИЛОЖНО ПОЛЕ НА КОНВЕНЦИЯТА

Член 1

Тази конвенция има за цел:

- a) да осигури незабавното връщане на децата, прехвърлени незаконно или задържани в някоя от договарящите държави; и
- b) да гарантира ефективното спазване на законите, свързани с упражняването на родителските права и правото на лични отношения, на една договаряща държава от другите договарящи държави.

Член 2

Договарящите държави предприемат всички необходими мерки, за да осигурят осъществяването на целите на тази конвенция на своя територия. За тази цел те прилагат възможно най-бързото производство.

Член 3

Прехвърлянето или задържането на дете се счита за незаконно, когато:

- a) е извършено в нарушение на правото на упражняване на родителски права, предоставено както съвместно, така и поотделно на лице, институция или друг орган, съгласно законите на държавата, в която детето е имало обичайно местопребиваване непосредствено преди прехвърлянето или задържането му; и
- b) по време на прехвърлянето или задържането това право е било ефективно упражнявано съвместно или поотделно или би било упражнявано по този начин, ако не е било извършено прехвърлянето или задържането.

Правото на упражняване на родителски права, посочено в т. "а" по-горе, може да произтича по силата на закон или по силата на съдебно или административно решение, или по силата на действащо споразумение съгласно законодателството на тази държава.

Член 4

Конвенцията се прилага по отношение на всяко дете, което е имало обичайно местопребиваване в договаряща държава непосредствено преди да бъде нарушено правото на упражняване на родителски права или правото на лични отношения. Конвенцията престава да се прилага, след като детето навърши 16-годишна възраст.

Член 5

За целите на тази конвенция:

- a) "право на упражняване на родителски права" включва правата, свързани с грижите за личността на детето и по-конкретно с правото да се определя местопребиваването му;
- b) "право на лични отношения" включва правото да се отведе детето за определен период от време на място, различно от мястото на неговото обичайно местопребиваване.

Глава II
ЦЕНТРАЛНИ ОРГАНИ

Член 6

Всяка договаряща държава посочва централен орган, който изпълнява предвидените в тази конвенция задължения.

Федералните държави, държавите с повече от една правна система или държавите, в които има автономни териториални единици, могат да посочат повече от един централен орган, както и да уточнят териториалния обхват на неговите правомощия. Когато една държава е посочила повече от един централен орган, тя следва да определи централния орган, до който се изпращат молбите с цел да бъдат препратени към компетентния централен орган на тази държава.

Член 7

Централните органи си сътрудничат помежду си и съдействат за сътрудничеството между компетентните органи в съответната държава за осигуряване на незабавното връщане на децата и за постигане на другите цели на конвенцията.

По-конкретно, директно или чрез посредничество, те предприемат всички необходими мерки:

a) да установят местонахождението на детето, което е незаконно прехвърлено или задържано;

b) да предотвратят настъпването на по-нататъшни опасности за детето или вреди за заинтересованите страни, като определят или способстват за определяне на привременни мерки;

c) да осигурят доброволното връщане на детето или да улеснят извънсъдебното уреждане на спора;

d) да обменят, ако е необходимо, информация относно социалния статус на детето;

e) да предоставят информация от общ характер относно законодателството на своята държава във връзка с приложението на конвенцията;

f) да започнат или да улеснят започването на съдебно или административно производство с цел да се осъществи връщането на детето и при възможност – да организират или да осигурят ефективното упражняване на правото на лични отношения;

g) да предоставят или да улеснят предоставянето на правна помощ или консултации, включително участието на адвокат или юридически съветник, когато обстоятелствата налагат това;

h) да осигурят необходимите и подходящи административни мерки за обезпечаване безопасното връщане на детето;

i) да обменят информация помежду си за действието на тази конвенция и доколкото е възможно, да отстраняват всички пречки по прилагането ѝ.

Глава III
ВРЪЩАНЕ НА ДЕЦАТА

Член 8

Всяко лице, институция или организация, която твърди, че едно дете е прехвърлено или задържано в нарушение на правото за упражняване на родителски права, може да подаде молба до централния орган на държавата по обичайното местопребиваване на детето или до централния орган на всяка друга договаряща държава за съдействие за осигуряване връщането на детето.

Молбата трябва да съдържа:

a) информация относно самоличността на молителя, на детето и на лицето, за което се твърди, че е прехвърлило или задържало детето;

b) по възможност – рождената дата на детето;

c) основанията, въз основа на които молителят предявява искане за връщане на детето;

d) цялата налична информация за предполагаемото местонахождение на детето и за самоличността на лицето, при което се предполага, че се намира детето.

Молбата може да бъде придружена или допълнена със:

- e) заверено копие от всяко свързано със случая решение или споразумение;
- f) удостоверение или заверена декларация, издадени от централния орган или от друг компетентен орган на държавата, в която детето има обичайно местопребиваване, или от друго компетентно лице относно законодателството на държавата в тази област;
- g) всеки друг свързан със случая документ.

Член 9

Ако централният орган, който получи молба по чл. 8, има основания да счита, че детето се намира в друга договаряща държава, той незабавно препраща молбата директно на централния орган на тази договаряща държава и информира за това молящия централен орган или според случая молителя.

Член 10

Централният орган на държавата, в която се намира детето, взема или способства да бъдат взети всички необходими мерки за осигуряване на доброволното връщане на детето.

Член 11

Съдебните или административните органи на договарящите държави следва да действат бързо в процедурата по връщането на детето.

Ако сезираният съдебен или административен орган не постанови решение в срок от шест седмици от датата на подаване на молбата, молителят или централният орган на замолената държава по своя собствена инициатива или по искане на централния орган на молящата държава имат правото да поискат да им бъдат съобщени причините за забавянето. Ако централният орган на замолената държава получи отговор, той го изпраща на централния орган на молящата държава или според случая – на молителя.

Член 12

Когато детето е било незаконно прехвърлено или задържано по смисъла на чл. 3 и от датата на подаване на молбата пред съдебния или административния орган на договарящата държава, в която се намира детето, е изтекъл период от време, по-малък от една година от датата на незаконното прехвърляне или задържане, съответният орган разпорежда незабавното връщане на детето.

Съдебният или административният орган, дори ако е сезиран след изтичане на периода от една година, посочен в предходната алинея, следва да разпoredи връщането на детето, освен ако не се установи, че то се е приспособило към новата си среда.

Когато съдебният или административният орган на замолената държава има основание да счита, че детето е било отведено в друга държава, той може да спре производството или да отхвърли молбата за връщане на детето.

Член 13

Независимо от разпоредбите на предходния член съдебният или административният орган на замолената държава не е задължен да разпoredи връщането на детето, ако лицето, институцията или организацията, които се противопоставят на неговото връщане, установят, че:

a) лицето, институцията или организацията, натоварени с грижата за детето, не са упражнявали ефективно родителските права по време на прехвърлянето или задържането или са дали своето съгласие, или впоследствие са приели прехвърлянето или задържането; или

b) съществува сериозна опасност връщането на детето, да го изложи на заплахата от психическо или физическо увреждане или по всякакъв друг начин да го постави в неблагоприятна ситуация.

Съдебният или административният орган може също да откаже да разпoredи връщането на детето ако установи, че детето се противопоставя на връщането и е достигнало възраст и степен на зрялост, при които е уместно да се вземе под внимание и неговото мнение.

При преценка на обстоятелствата, посочени в този член, съдебните или административните органи следва да вземат под внимание информацията за

социалното положение на детето, предоставена от централния орган или от друг компетентен орган по обичайното местопребиваване на детето.

Член 14

При преценяване за това, дали е налице незаконно прехвърляне или задържане по смисъла на чл. 3, съдебният или административният орган на замолената държава може да се позове директно на правото на държавата на обичайното местопребиваване на детето и на съдебни или административни решения, независимо дали са официално признати в тази държава, без да се прилага специална процедура за установяване на това право или за признаване на чуждестранните съдебни решения, които би следвало да се приложат.

Член 15

Съдебните или административните органи на договарящата държава могат, преди да разпоредят връщането на детето, да поискат от молителя да представи решение или друг документ, издаден от органите на държавата на обичайното местопребиваване на детето, удостоверяващ, че прехвърлянето или задържането е било незаконно по смисъла на чл. 3 от конвенцията, доколкото такова решение или документ могат да бъдат получени в тази държава. Централните органи на договарящите държави, доколкото това практически е възможно, оказват съдействие на молителите за издаването на такова решение или на друг удостоверяващ документ.

Член 16

След получаване на съобщението за незаконно прехвърляне или задържане на детето по смисъла на чл. 3, съдебните или административните органи на договарящата държава, в която детето е било прехвърлено или в която е било задържано, не разглеждат по същество правото на упражняване на родителските права, освен ако се установи, че детето не следва да бъде върнато по силата на тази конвенция или че не е подадена молба в разумен срок след получаване на съобщението.

Член 17

Единствено фактът, че е постановено решение относно упражняването на родителските права или че това решение подлежи на признаване в замолената държава, не е основание за отказ за връщане на детето по силата на тази конвенция, но при прилагането на конвенцията съдебните или административните органи на замолената държава могат да вземат под внимание мотивите за това решение.

Член 18

Разпоредбите на тази глава не ограничават правомощията на съдебния или административния орган да разпоредят връщането на детето по всяко време.

Член 19

Решение за връщането на детето, постановено по силата на тази конвенция, не засяга по същество правото на упражняване на родителските права.

Член 20

Връщането на детето съгласно разпоредбите на чл. 12 може да бъде отказано, ако това противоречи на основните принципи на замолената държава в областта на защитата на правата на човека и основните свободи.

Глава IV

ПРАВО НА ЛИЧНИ ОТНОШЕНИЯ

Член 21

Молба за съдействие по организирането или закрилата на ефективно упражняване на правото на лични отношения може да бъде подадена до централния орган на договаряща държава по същия ред, по който се подава и молба за връщане на дете.

Централните органи са задължени да оказват съдействието по чл. 7, за осигуряване на безпрепятствено упражняване на правото на лични отношения и изпълнението на всички условия, необходими за упражняването на това право.

Централният орган предприема необходимите мерки да отстрани, доколкото е възможно, всички пречки за упражняването на това право.

Централните органи, пряко или чрез посредници, могат да започнат или да съдействат за започването на процедура за организиране или за защита на правото на лични отношения и за спазване на условията, при които това право следва да бъде упражнявано.

Глава V

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 22

Не могат да бъдат искани никакви обезпечения, гаранции или депозити, в каквато и да е форма, за гарантиране плащането на разходите и разноските по съдебните или административните производства, попадащи в приложното поле на конвенцията.

Член 23

За целите на тази конвенция не се изисква легализация или друга подобна формална процедура.

Член 24

Всяка молба, съобщение или друг документ трябва да бъдат изпратени до централния орган на замолената държава на езика, на който са съставени, придружени с превод на официалния език или на един от официалните езици на замолената държава, или ако такъв превод е трудно да бъде направен, с превод на френски или английски език.

Всяка договарящата държава, правейки резерва по чл. 42, може да се противопостави срещу използването на френски или на английски език, но не и на двата езика, във всяка молба, съобщение или друг документ, изпратен до нейния централен орган.

Член 25

Гражданите на една договаряща държава и лицата, които имат обичайно местопребиваване в тази държава, имат право да ползват правна помощ и консултации по всички въпроси, свързани с прилагането на тази конвенция във всяка друга договаряща държава, при същите условия, както ако са граждани на тази държава или имат обичайно местопребиваване в нея.

Член 26

Всеки централен орган поема разходите си по прилагането на тази конвенция.

Централният орган и другите държавни органи на договарящите държави не налагат такси по молбите, подадени по тази конвенция. По-конкретно те могат да не изискват молителят да заплаща разходите и разноските по производството или според случая разходите и разноските за участието на адвокат. При все това те могат да изискат заплащането на разходите, които са възникнали или които ще възникнат при действията, свързани с връщането на детето.

Договаряща държава може обаче, правейки резерва по чл. 42, да декларира, че не се задължава да поема разходите по предходната алинея, възникнали от участието на адвокат или правен съветник, или по съдебното производство над размера, който може да бъде покрит от системата ѝ за оказване на съдебна и правна помощ.

При разпореждане за връщане на детето или за възстановяване на нарушено право на лични отношения по тази конвенция съдебният или административният орган може, когато това е необходимо, да присъди заплащане от лицето, прехвърлило или задържало детето или което възпрепятства упражняването на правото му на лични отношения, на всички необходими разходи, направени от молителя или за негова сметка, включително пътните разходи, разходите за процесуално представителство на молителя и за връщането на детето, както и всички разходи или разноси за установяване местонахождението на детето.

Член 27

Когато е очевидно, че условията, изисквани от тази конвенция, не са изпълнени или че молбата не е добре обоснована, централният орган не е задължен

да приеме молбата. В такъв случай той незабавно уведомява молителя или при необходимост централния орган, чрез който е изпратена молбата, за причините за неприемането ѝ.

Член 28

Централният орган може да изиска молбата да бъде придружена с писмено пълномощно, което да го овластява да действа за сметка на молителя, или да определи представител, който да действа от името на молителя.

Член 29

Тази конвенция не изключва възможността лице, институция или орган, който счита, че има нарушение на упражняването на родителските права или на правото на лични отношения по смисъла на чл. 3 или 21, да се обърне директно към съдебните или административните органи на договарящата държава съобразно или не с разпоредбите на тази конвенция.

Член 30

Всяка молба, подадена до централния орган или директно до съдебните или административните органи на договаряща държава в съответствие с изискванията на тази конвенция, заедно с приложенияте към нея документи и сведения или такива предоставени от централния орган се приемат от съдебните или административните органи на договарящите държави.

Член 31

По отношение на държава, в която има две или повече правни системи, които се прилагат в различни териториални единици в областта на родителските права:

а) всяко позоваване на обичайно местопребиваване в тази държава се тълкува като позоваване на обичайно местопребиваване в териториална единица на тази държава;

б) всяко позоваване на правото на обичайното местопребиваване се тълкува като позоваване на действащото законодателство в териториалната единица на тази държава, където детето има обичайно местопребиваване.

Член 32

По отношение на държава, в която в областта на упражняването на родителските права действат две или повече правни системи, които се прилагат към различен кръг лица, всяко позоваване на законодателството на тази държава се тълкува като позоваване на правната система, определена съгласно законодателството на тази държава.

Член 33

Държава, в различните териториални единици на която действат собствени правни разпоредби относно упражняване на родителските права, не е задължена да прилага тази конвенция в случаите, в които и държава с унифицирана правна система не би била задължена да я прилага.

Член 34

Тази конвенция има приоритет пред Конвенцията от 5 октомври 1961 г. относно компетентността на органите и приложимия закон в областта на защита на малолетните за държави, страни и по двете конвенции. От друга страна, тази конвенция не ограничава приложението на друг международен акт между държавата по произход и замолената държава или на други закони на замолената държава, които имат за цел да се осъществи връщането на детето, което е прехвърлено или задържано незаконно, или да се организира упражняването на правото на лични отношения.

Член 35

Тази конвенция се прилага между договарящите държави само по отношение на незаконно прехвърляне или задържане, извършени след нейното влизане в сила за тези държави.

Когато е направена декларация по чл. 39 или 40, позоваването на предходната алинея от договаряща държава ще се счита, че се отнася за териториална единица или единици, по отношение на които се прилага тази конвенция.

Член 36

Никоя разпоредба от тази конвенция не е пречка две или повече договарящи държави с цел да намалят ограниченията по отношение на връщането на детето да постигнат договореност да не прилагат помежду си разпоредбите на конвенцията, които могат да съдържат такива ограничения.

Глава VI

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 37

Конвенцията е открита за подписване от държавите, които са били членки на Хагската конференция по международно частно право по време на Четиринадесетата ѝ сесия.

Тя подлежи на ратификация, приемане или утвърждаване и документите за ратификацията, приемането или утвърждаването се депозират в Министерството на външните работи на Кралство Холандия.

Член 38

Всяка друга държава може да се присъедини към тази конвенция.

Документът за присъединяване се депозира в Министерството на външните работи на Кралство Холандия.

Конвенцията влиза в сила за присъединилата се държава на първия ден, следващ изтичането на третия календарен месец след депозирането на нейния документ за присъединяване.

Присъединяването поражда действие само в отношенията между присъединяващата се държава и договарящите държави, които направят декларация, че приемат присъединяването ѝ. Такава декларация се прави също и от всички държави членки, ратифицирали, приели или утвърдили конвенцията след присъединяването. Декларацията се депозира в Министерството на външните работи на Кралство Холандия. То изпраща по дипломатически път заверено копие до всяка договаряща държава.

Конвенцията влиза в сила между присъединилата се държава и държавата, направила декларация, че приема присъединяването, на първия ден от третия календарен месец след депозирането на декларацията за приемането.

Член 39

Всяка държава може по време на подписването, ратификацията, приемането, утвърждаването или присъединяването да декларира, че конвенцията ще се прилага на всички територии, които тя представлява в международните отношения, или само на една или няколко от тях. Декларацията поражда действие от момента на влизане на конвенцията в сила за тази държава.

Декларацията, както и всяко последващо разширение на териториалния обхват се съобщават писмено на Министерството на външните работи на Кралство Холандия.

Член 40

Ако договаряща държава има две или повече териториални единици, в които се прилагат различни правни системи по въпросите, регламентирани от тази конвенция, може по време на подписването, ратификацията, приемането, утвърждаването или присъединяването да декларира, че конвенцията ще се прилага върху всички териториални единици или само върху една или върху няколко от тях и може да измени по всяко време тази декларация, като направи нова декларация.

За всяка такава декларация се уведомява с нота Министерството на външните работи на Кралство Холандия и в нея се посочват изрично териториалните единици, в които се прилага конвенцията.

Член 41

Когато договаряща държава има държавна система, в която изпълнителните, съдебните и законодателните правомощия са разпределени между централните и други органи на тази държава, подписването, ратификацията, приемането или утвърждаването, или присъединяването към конвенцията, както и декларация, направена по чл. 40, няма да породят никакви последици за вътрешното разпределение на правомощията в тази държава.

Член 42

Всяка договаряща държава може не по-късно от момента на ратификацията, приемането, утвърждаването или присъединяването или от момента на декларацията по чл. 39 или 40 да направи резерва по чл. 24 или по чл. 26, ал. 3 или и по двата текста. Не се допускат никакви други резерви.

Всяка държава може по всяко време да оттегли направена от нея резерва. За оттеглянето се уведомява с нота Министерството на външните работи на Кралство Холандия

Действието на резервите се прекратява на първия ден от третия календарен месец след уведомлението с нота по предходната алинея.

Член 43

Конвенцията влиза в сила на първия ден от третия календарен месец след депозирането на третия документ за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване съгласно чл. 37 и 38.

Впоследствие конвенцията влиза в сила:

1. за всяка държава, която я ратифицира, приема, утвърждава или се присъединява към нея впоследствие – на първия ден от третия календарен месец след депозирането на документите ѝ за ратификация, приемане, утвърждаване или присъединяване;

2. за всяка територия или териториална единица, по отношение на която действието на конвенцията е било разширено съгласно чл. 39 и 40 – на първия ден от третия календарен месец след уведомяването с нота, посочено в тези членове.

Член 44

Тази конвенция остава в сила за срок от пет години от датата на влизането ѝ в сила съгласно чл. 43, ал. 1, включително и за държавите, които са я ратифицирали, приели, утвърдили или са се присъединили впоследствие към нея.

Действието на конвенцията се продължава мълчаливо за нов петгодишен срок, освен ако не бъде денонсирана.

За всяко денонсиране се уведомява с нота Министерството на външните работи на Кралство Холандия най-малко шест месеца преди изтичането на петгодишния срок. Денонсирането може да бъде ограничено до някои територии или териториални единици, в които се прилага конвенцията.

Денонсирането поражда действие само по отношение на държавата, изпратила уведомление с нота за това. Конвенцията остава в сила за другите договарящи държави.

Член 45

Министерството на външните работи на Кралство Холандия уведомява с ноти държавите – членки на Конференцията, и държавите, присъединили се съгласно разпоредбите на чл. 38, за:

1. подписванията, ратификациите, приеманията и утвърждаванията, посочени в чл. 37;

2. присъединяванията, посочени в чл. 38;

3. датата, на която тази конвенция влиза в сила съгласно разпоредбите на чл. 43;

4. разширенията на териториалния обхват, посочени в чл. 39;

5. декларациите, посочени в чл. 38 и 40;

6. резервите, посочени в чл. 24 и чл. 26, ал. 3, и оттеглянето на резервите, посочено в чл. 42;

7. денонсирането, посочено в чл. 44.

В уверение на което, долуподписаните, надлежно упълномощени за това, подписаха тази конвенция.

Съставена в Хага на 25 октомври 1980 г. на френски и английски език, като и двата текста имат еднаква сила, в един екземпляр, който ще бъде депозиран в архивите на правителството на Кралство Холандия, и заверено копие от него ще бъде предадено по дипломатически път на всяка държава, която е била членка на Хагската конференция по международно частно право на Четиринадесетата ѝ сесия.